

F i n a n č n í a r b i t r

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město
Tel. 257 042 094, e-mail: arbitr@finarbitr.cz
www.finarbitr.cz

Evidenční číslo: FA/7991/2015
Spisová značka (uvádějte vždy v korespondenci): FA/SU/346/2014

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 19. 7. 2014 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi o návrhu navrhovatele ■ (dále jen „Navrhovatel“), proti společnosti CASPER Consumer Finance a. s., IČO 25103768, se sídlem Šafránkova 1, 155 00 Praha 5, zapsané v obchodním rejstříku vedeném u Městského soudu v Praze, spisová značka B 9319, zastoupené na základě plné moci ze dne 31. 10. 2012 Mgr. Lumírem Veselým, advokátem zapsaném v seznamu advokátů ČAK pod ev. č. 10355, se sídlem Belgická 196/38, 120 00 Praha 2 (dále jen „Instituce“), vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi podle tohoto zákona s přiměřeným použitím zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci určení neplatnosti poplatku za zpracování úvěru a vydání bezdůvodného obohacení ve výši 21.112,- Kč, takto:

Návrh se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

O d ů v o d n ě n í :

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se v řízení domáhá určení neplatnosti ujednání o poplatku za zpracování úvěru ve smlouvě, kterou uzavřel s Institucí, pro jeho neurčitost a vydání bezdůvodného obohacení.

Finanční arbitr při zkoumání podmínek řízení zjistil, že Navrhovatel uzavřel s Institucí jako se společností Santander Consumer Finance a. s. (pozn. finančního arbitra: společnost Santander Consumer Finance a. s. s účinností ke dni 17. 10. 2012 změnila obchodní firmu na CASPER Consumer Finance a. s.) dne 8. 10. 2007 smlouvu o úvěru č. ■ (dále jen „Smlouva o úvěru“). Na základě Smlouvy o úvěru se Instituce zavázala za sjednaných podmínek a dohodnutým způsobem poskytnout Navrhovateli částku ve výši 130.000,- Kč za účelem koupě osobního automobilu a Navrhovatel se zavázal ve sjednané době a dohodnutým způsobem tyto finanční prostředky vrátit, zaplatit za ně úroky a současně uhradit poplatek za zpracování úvěru v celkové výši 21.112,- Kč splatný v měsíčních splátkách ve výši 351,87 Kč (dále jen „Poplatek za zpracování úvěru“).

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel ve smluvním vztahu založeném Smlouvou o úvěru vystupoval jako fyzická osoba, která jedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání. Finanční arbitr

považuje Navrhovatele za spotřebitele ve smyslu ustanovení § 3 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr z veřejně přístupného obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je obchodní společností, která je držitelem živnostenského oprávnění s předmětem podnikání „Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“, na jehož základě byla při splnění dalších podmínek v souladu se zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, oprávněna v době uzavření smluvního vztahu poskytovat a zprostředkovat spotřebitelské úvěry. Instituce tedy může být institucí ve smyslu § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi.

Smlouva o úvěru je smlouvou o spotřebitelském úvěru ve smyslu zákona č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“), a není ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 zákona o spotřebitelském úvěru smluvním vztahem vyloučeným z působnosti tohoto zákona.

Finanční arbitr konstatuje, že je příslušný k rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí, neboť se jedná o spor mezi věřitelem a spotřebitelem při poskytování spotřebitelského úvěru podle ustanovení § 1 odst. 1 písm. c) ve spojení s ustanovením § 3 odst. 1 písm. c), odst. 2 a odst. 3 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českého soudu.

4. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že dne 8. 10. 2007 uzavřel za účelem částečného financování koupě automobilu s Institucí Smlouvu o úvěru, ve které si strany sporu sjednaly splácení úvěru v šedesáti měsíčních splátkách ve výši 2.958,13 Kč, které byly navýšeny o 351,87 Kč jako pravidelnou splátku Poplatku za zpracování úvěru.

Navrhovatel ujednání o Poplatku za zpracování úvěru však považuje za neurčité, a tudíž neplatné, když „*byl seznámen[]s povinností uhradit úplatu za činnost spočívající ve zpracování úvěru, []nikoliv za[]činnost[]spočívající ve zprostředkování*“. Podle názoru Navrhovatele tento poplatek obsahuje provizi pro prodejce automobilu společnost ■. Navrhovatel tvrdí, že Instituce si tak neoprávněně navýšila pravidelnou měsíční splátku úvěru ze Smlouvy o úvěru o částku 351,87 Kč.

Navrhovatel dále tvrdí, že v důsledku naúčtovaného poplatku se zvýšil jím požadovaný úvěr, celková výše úroků i úroková sazba. Navrhovatel má za to, že za uhrazení Poplatku za zpracování úvěru neobdržel od Instituce žádnou protislužbu, a proto je tento poplatek v rozporu se zákonem pro neurčitost. Navrhovatel je tak přesvědčen, že platně nevznikl jeho závazek Poplatek za zpracování úvěru uhradit.

6. Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že dne 8. 10. 2007 uzavřela jako věřitel prostřednictvím Zprostředkovatele s Navrhovatelem Smlouvu o úvěru, jejíž nedílnou součástí jsou Všeobecné smluvní podmínky, a že dne 2. 11. 2007 uzavřela s Navrhovatelem na jeho žádost dodatek ke Smlouvě o úvěru, na základě kterého se smluvní strany dohodly na posunutí dne splatnosti jednotlivých splátek z 8. na 14. den v měsíci.

Instituce potvrzuje, že na základě Smlouvy o úvěru poskytla Navrhovateli úvěr ve výši 130.000,- Kč na financování koupě motorového vozidla, které Navrhovatel téhož dne převzal. Instituce dále tvrdí, že ve Smlouvě o úvěru ve znění jejího dodatku si smluvní strany sjednaly splacení úvěru v 60 pravidelných měsíčních splátkách ve výši 3.310,- Kč se splatností vždy k 14. dni v měsíci, počínaje 14. 11. 2007 při roční úrokové sazbě 13 % a že pravidelnou měsíční splátku tvoří měsíční splátka úvěru ve výši 2.958,13 Kč, kterou se poměrně splácí jistina úvěru a úroky úvěru, a měsíční splátka Poplatku za zpracování úvěru ve výši 351,87 Kč.

Instituce tvrdí, že ke dni 14. 5. 2011 Navrhovatel předčasně splatil závazek ze Smlouvy o úvěru. Splátku č. 42 splatnou ke dni 14. 4. 2011 Navrhovatel uhradil dne 18. 4. 2011, když k tomuto dni Navrhovatel na Poplatku za zpracování úvěru uhradil celkem 14.778,54 Kč. V rámci úplného předčasného splacení úvěru Navrhovatel na Poplatku za zpracování úvěru pak uhradil dne 17. 5. 2011 částku 6.333,46 Kč.

Instituce je toho názoru, že si s Navrhovatelem na základě Smlouvy o úvěru platně sjednali Poplatek za zpracování úvěru ve výši 21.112,- Kč s hrazením rozpočítaným do 60 pravidelných měsíčních splátek ve výši 351,87 Kč, a to s přihlédnutím k článku 3 odst. 5 Všeobecných smluvních podmínek ve Smlouvě o úvěru jako úhradu za zpracování úvěru.

Instituce tvrdí, že Zprostředkovateli uhradila provizi spojenou se zprostředkováním úvěru ze Smlouvy o úvěru ve výši 21.508,16 Kč. Výše této provize se však neodvíjí od výše Poplatku za zpracování úvěru.

Poplatek za zpracování úvěru je podle Instituce částka „*pokrývající náklady Instituce na zpracování Úvěru, s tím, že se jednalo o řadu administrativních úkonů Instituce, jejichž cílem bylo zjištění a utřídění si rozhodných informací o Navrhovateli a potencionálním předmětu koupě (Motorové vozidlo), to vše za účelem dosažení konkrétního cíle, kterým bylo poskytnutí Úvěru na financování koupě motorového vozidla (uzavření Úvěrové smlouvy), a to v podobě např. pomoci při podání žádosti o Úvěr, vyhotovení Úvěrové smlouvy, zjištění nezbytných informací, vysvětlení odborných pojmů nebo zajištění potřebných dokumentů*“.

Instituce tvrdí, že před uzavřením Smlouvy o úvěru probíhalo mezi Navrhovatelem a Institucí předjednání, které zahrnovalo soubor administrativních úkonů Instituce, jejichž cílem bylo zjištění a utřídění rozhodných informací o Navrhovateli a předmětu koupě, to vše za účelem „*pomoci při zpracování a podání žádosti o poskytnutí Úvěru na koupi Motorového vozidla, dále samotné vyhotovení Úvěrové smlouvy, zjištění dalších nezbytných informací (existence trvalého bydliště Navrhovatele), vysvětlení odborných pojmů a zajištění potřebných dokumentů nezbytných pro uzavření samotné Úvěrové smlouvy*“. Instituce tvrdí, že takto zjišťovala informace o výdělcích a majetkových poměrech Navrhovatele, o jeho trvalém bydlišti, platbách Navrhovatele na dodávky vody a plynu, platbách za satelitní televizi a dále informace o zamýšleném předmětu koupě. Na základě zjištěných informací Instituce podle svého tvrzení následně provedla rozsáhlou kontrolu poskytnutých údajů např. „*v registru Solus, domácího rozpočtu klienta, správnosti zadaného r.č., VIN v Blacklistu aut, kontrolu listu teroristů, automatickou kontrolu MVCR VIN, kontrolu správnosti tel. č. do zaměstnání, kontrolu právní subjektivity zaměstnavatele, kontrolu roku výroby vozidla atd.*“, tak jak je uvedeno v Průvodní listu. Podle názoru Instituce Průvodní list obsahuje informace o tom, co bylo předmětem kontroly a v čem spočívala. Instituce po zjištění rozhodných informací a provedené kontrole následně odsouhlasila uzavření Smlouvy o úvěru.

Instituce tvrdí, že ujednání o Poplatku za zpracování úvěru je ve Smlouvě o úvěru a Všeobecných smluvních podmínkách vymezeno srozumitelně, když toto slovní spojení

neobsahuje žádná cizí ani neobvyklá slova, jejichž význam by průměrnému spotřebiteli nebyl znám.

Instituce dále argumentuje tím, že ujednání o Poplatku za zpracování úvěru je ve Všeobecných smluvních podmínkách vymezeno dostatečně určitě, neboť průměrný spotřebitel v rámci zpracování úvěru zpravidla očekává, že věřitel učiní veškeré nezbytné administrativní úkony, kterých je třeba pro sjednání smlouvy o úvěru a poskytnutí úvěru, tedy, že pomůže spotřebiteli s podáním žádosti o úvěr a obstaráním nezbytných dokumentů, vyhotoví znění úvěrové smlouvy s ohledem na údaje sdělené spotřebitelem, zjistí potřebné informace nezbytné pro uzavření smlouvy, popřípadě pomůže spotřebiteli tyto informace získat, vysvětlí spotřebiteli odborné pojmy obsažené ve smlouvě nebo zajistí vyplacení poskytnutého úvěru za podmínek a způsobem uvedeným ve smlouvě. Instituce dodává, že vzhledem k tomu, že se jedná v případě Smlouvy o úvěru o účelově vázaný úvěr, Instituce tímto poplatkem kryje také náklady spojené se zjištěním nezbytných informací o předmětu koupě.

Instituce shrnuje, že ujednání o Poplatku za zpracování úvěru je dostatečně srozumitelné, výše poplatku je transparentně ve Smlouvě o úvěru uvedená a z hlediska projevené vůle je ujednání o poplatku dostatečně určité, když Instituce i Navrhovatel si byli vědomi jeho obsahu a ze samotného ujednání o poplatku lze zcela jednoznačně určit, co bylo z hlediska vůle smluvních stran jeho obsahem, tedy pokrytí nákladů na administrativní činnost Instituce při poskytnutí úvěru. Instituce dodává, že výše poplatku se neodvíjí od ceny jednotlivých úkonů, které by v součtu odpovídaly výši poplatku, ale odpovídá poměrně procentuální výši vycházející z celkové výše úvěru, který poskytne dlužníkovi.

Instituce je toho názoru, že Navrhovatel nemá nárok na vrácení Poplatku za zpracování úvěru, neboť Instituce se na jeho úkor nijak neobohatila, když tento poplatek byl mezi stranami sporu sjednán srozumitelně a určitě. Ujednání o poplatku není podle názoru Instituce neurčité nebo nesrozumitelné, resp. má všechny náležitosti právního úkonu ve smyslu § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“). Navrhovatel v průběhu trvání závazkového vztahu ze Smlouvy o úvěru splátky poplatku pravidelně plnil, aniž by určitost ujednání zpochybňoval.

Instituce má za to, že na situaci nic nemění, že poplatek „*byl sjednán paušální částkou, s tím, že toto platí i pro případ, kdyby nebylo vymezeno, jaké konkrétní služby jsou poskytovány*“. Instituce dále na podporu svých tvrzení odkazuje na nález Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 3725/13 ze dne 10. 4. 2014.

7. Pokus o smír

Finanční arbitr v souladu s ustanovením § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Vzhledem k tomu, že se Instituce ani Navrhovatel k výzvě finančního arbitra nevyjádřili, nebylo možné smírného řešení sporu v řízení před finančním arbitrem dosáhnout.

8. Právní posouzení

Finanční arbitr podle ustanovení § 12 odst. 1 a odst. 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady. Finanční arbitr všechny navržené a jím shromážděné podklady hodnotil

jak každý jednotlivě, tak všechny v jejich vzájemné souvislosti, uvážil o nich a vyvodil z nich skutkové závěry, které právně posoudil, jak následuje.

Předmětem sporu je vydání bezdůvodného obohacení ve výši 21.112,- Kč z důvodu neplatnosti ujednání o Poplatku za zpracování úvěru pro jeho neurčitost.

Finanční arbitr má za prokázané, že Navrhovatel a InSTITUTE uzavřeli dne 8. 10. 2007 Smlouvu o úvěru.

Finanční arbitr má ze shromážděných podkladů za prokázané, konkrétně z výpisu z účtu InSTITUTE č. ■ ze dne 17. 5. 2011, z potvrzení InSTITUTE ze dne 18. 5. 2011 o předčasném splacení úvěru ze Smlouvy o úvěru a ze shodných tvrzení stran sporu, že Navrhovatel ke dni 17. 5. 2011 předčasně splatil úvěr ze Smlouvy o úvěru jednorázovou platbou ve výši 67.403,- Kč. Tato platba obsahovala doplatek Poplatku za zpracování úvěru ve výši 5.981,59 Kč, úhradu zbylé jistiny ve výši 45.700,51 Kč, jednu pravidelnou měsíční splátku ve výši 3.310,- Kč zahrnující pravidelnou splátku jistiny, úroků z úvěru a měsíční splátku Poplatku za zpracování úvěru, poplatek za opakovanou kalkulaci ve výši 500,- Kč, poplatek za předčasné splacení ve výši 10.000,- Kč, doplacení povinného ručení ve výši 529,- Kč a smluvní pokutu za pozdní úhrady ve výši 1.382,-Kč.

Ze shodného vyjádření stran sporu a přehledu platební morálky Navrhovatele má finanční arbitr dále za prokázané, že Navrhovatel celkově uhradil 43 pravidelných měsíčních splátek ve výši 3.310,- Kč, tj. na Poplatku za zpracování celkem 15.130,41 Kč (tj. 43 * 351,87 Kč).

Navrhovatel tak uhradil na Poplatku za zpracování úvěru celkem částku ve výši 21.112,- Kč (tj. 15.130,41 Kč + 5.981,59 Kč).

8.1 Rozhodná právní úprava

Smlouvu o úvěru uzavřely strany sporu před nabytím účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“). Podle § 3028 odst. 1 nového občanského zákoníku se tímto zákonem „řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“ přičemž podle odstavce 3 se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná) a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“, řídí dosavadními právními předpisy. Důvodová zpráva k tomuto ustanovení současně dodává, že se jedná o ustanovení kogentní povahy přejímající myšlenku § 763 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“), které vyjadřuje zásadu, že zákony nepůsobí nazpět. Právní poměry založené smlouvami se mají podle třetího odstavce § 3028 nového občanského zákoníku spravovat dosavadními právními předpisy až do svého zániku, a to především s ohledem na zásadu právní jistoty smluvních stran, které smlouvu uzavřely za určitých podmínek a v určitém právním prostředí a nemohly předpokládat, že dojde ke změně právní úpravy.

Při posuzování platnosti závazkových vztahů ze Smlouvy o úvěru, jejich smluvních ujednání a práv a povinností z nich plynoucích finanční arbitr aplikuje právní úpravu účinnou v době před novým občanským zákoníkem, tedy příslušná ustanovení občanského zákoníku a obchodního zákoníku v rozhodném znění, tedy od data uzavření Smlouvy o úvěru.

Obecně, smlouva o úvěru je podle ustanovení § 261 odst. 3 písm. d) obchodního zákoníku absolutním obchodním závazkovým vztahem, a tedy relevantním právním předpisem upravujícím vztahy účastníků řízení je obchodní zákoník, konkrétně jeho část třetí, zejména pak

ustanovení § 497 až § 507. Tím není dotčena subsidiární aplikace občanského zákoníku, v otázkách, které obchodní zákoník neupravuje, na základě výslovného zmocnění obsaženého v ustanovení § 1 odst. 2 obchodního zákoníku „[p]rávní vztahy uvedené v odstavci 1 se řídí ustanoveními tohoto zákona. Nelze-li některé otázky řešit podle těchto ustanovení, řeší se podle předpisů práva občanského.“

Protože Navrhovatel jednal v pozici spotřebitele, je na místě aplikovat ustanovení § 262 odst. 4 obchodního zákoníku, které v části věty za středníkem stanoví, že „ustanovení občanského zákoníku nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele je však třeba použít vždy, je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem. Smluvní strana, která není podnikatelem, nese odpovědnost za porušení povinností z těchto vztahů podle občanského zákoníku a na její společné závazky se použijí ustanovení občanského zákoníku.“

Smlouva o úvěru je současně smlouvou spotřebitelskou podle hlavy páté občanského zákoníku, jelikož naplňuje znaky spotřebitelské smlouvy uvedené v ustanovení § 52 občanského zákoníku stejně jako smlouvou o spotřebitelském úvěru uzavřenou v režimu zvláštní právní úpravy zákona o spotřebitelském úvěru.

8.2 Obsah smlouvy o úvěru

Smlouva o úvěru s rozsahem jedné strany formátu A4 obsahuje v záhlaví informace o Instituci, dále informace o Navrhovateli označeném jako zákazník, jeho kontaktních údajích, rodinném stavu, zaměstnavateli, výši příjmů a výdajů. Následují informace o Zprostředkovateli, předmětu koupě a kupní ceně ve výši 280.000,- Kč a údaj o částečné úhradě kupní ceny ve výši 150.000,- Kč Navrhovatelem.

Na základě Smlouvy o úvěru se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli úvěr ve výši 130.000,- Kč při roční úrokové sazbě 13 % a roční procentní sazbě nákladů 19,70 % (dále jen „RPSN“). Smluvní strany se dohodly na splacení úvěru v 60 pravidelných měsíčních splátkách ve výši 2.958,13 Kč. Smlouva dále obsahuje údaj o Poplatku za zpracování úvěru, který je podle písm. „b) splatný měsíčně ve splátkách: 351,87 Kč“ a údaj o celkové měsíční splátce ve výši 3.310,- Kč.

Ve spodní části Smlouvy o úvěru se Navrhovatel zavazuje „plnit své závazky tak, jak jsou definovány v této úvěrové smlouvě a Všeobecných smluvních podmínkách..., které jsou nedílnou součástí této úvěrové smlouvy. Zákazník (rozuměj Navrhovatel) prohlašuje a podpisem této úvěrové smlouvy výslovně potvrzuje, že byl seznámen s VSP (rozuměj Všeobecnými smluvními podmínkami) a s právy a povinnostmi pro něj vyplývajícími a souhlasí s nimi“.

Finanční arbitr má za prokázané, že nedílnou součástí Smlouvy o úvěru se ke dni jejího uzavření staly Všeobecné smluvní podmínky. Tuto skutečnost ostatně potvrzuje i odstavec 1 článku 1 těchto Všeobecných smluvních podmínek, který uvádí, že tyto podmínky „upravují právní vztahy vznikající v souvislosti s poskytováním úvěrů“, které poskytuje Instituce druhé smluvní straně, v tomto případě Navrhovateli.

V odstavci 1 článku 2 Všeobecných smluvních podmínek se Navrhovatel zavazuje „úvěr vrátit, zaplatit úroky a splnit své další povinnosti stanovené úvěrovou smlouvou, VSP a příslušnými právními předpisy.“ Podle téhož odstavce je úvěr ze Smlouvy o úvěru „účelově vázán na úhradu kupní ceny dopravní techniky“, kterou jsou mimo jiné myšleny osobní a užitkové automobily.

V odstavci 5 článku 3 Všeobecných smluvních podmínek si smluvní strany sjednaly, že „[p]okud je tak v úvěrové smlouvě sjednáno, je zákazník povinen zaplatit poskytovateli (rozuměj Instituci) jednorázovou částku jako úhradu za zpracování úvěru. Její výše je uvedena v úvěrové smlouvě a je označena jako poplatek za zpracování úvěru. Strany si mohou v ÚS (rozuměj Smlouvě o úvěru) dohodnout zaplacení poplatku v pravidelných měsíčních splátkách“.

Podle odstavce 1 článku 4 Všeobecných smluvních podmínek, bodu 1 je Navrhovatel „povinen rádně a včas splácet poskytnutý úvěr, a to formou dohodnutých pravidelných měsíčních plateb, které zahrnují splátku příslušné části jistiny, splátku sjednaných úroků a další platby podle úvěrové smlouvy...“. Bod 2 téhož odstavce pak doplňuje, že „[c]elková výše úvěru, výše měsíční splátky, počet a splatnost měsíčních splátek úvěru a dalších plateb vyplývajících z ÚS jsou uvedeny v ÚS“.

8.3 Platnost ujednání o Poplatku za zpracování úvěru

Finanční arbitr posuzoval, zda smluvní ujednání o Poplatku za zpracování úvěru jako dvoustranný právní úkon splňuje náležitosti kladené na právní úkony obchodním, resp. občanským, zákoníkem.

Smlouva o úvěru je obchodním závazkovým vztahem, který se primárně řídí obchodním zákoníkem. Jelikož obchodní zákoník v části věnující se právním úkonům neobsahuje ustanovení, která by se výslovně týkala obecných náležitostí právního úkonu (srov. ustanovení § 266 – § 268 obchodního zákoníku), posuzoval finanční arbitr smluvní ujednání ve vztahu k příslušným ustanovením občanského zákoníku (srov. zejména ustanovení § 34 – 40 občanského zákoníku).

Podle § 34 občanského zákoníku „[p]rávní úkon je projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují.“. Podle ustanovení § 37 odst. 1 občanského zákoníku „[p]rávní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný“.

Navrhovatel v řízení před finančním arbitrem namítá pouze neurčitost ujednání o Poplatku za zpracování úvěru, přičemž ani jedna ze stran sporu nenamítala, že by Smlouva o úvěru byla nesrozumitelná nebo nebyla uzavřena svobodně a vážně. Finanční arbitr se proto nezabýval otázkou, zda si smluvní strany sjednaly Poplatek za zpracování úvěru na základě svobodné a vážné vůle.

Pokud jde o srozumitelnost ujednání o Poplatku za zpracování úvěru, finanční arbitr srozumitelnost právního úkonu chápe jako kvalitu formy (tj. slovní nebo jiné vyjádření), jakou byla vůle projevena a že ujednání o poplatku označené ve Smlouvě o úvěru jako „Poplatek za zpracování úvěru“ neobsahuje žádná cizí ani neobvyklá slova, jejichž význam by průměrnému spotřebiteli nebyl znám, a proto považuje pro potřeby tohoto sporu ujednání o Poplatku za zpracování úvěru za srozumitelné.

Pokud jde o určitost ujednání o Poplatku za zpracování úvěru, obecně platí, že o neurčitý, a tedy neplatný, právní úkon se jedná v případě, že se jednajícímu nezdařilo jednoznačným způsobem stanovit obsah vůle, přičemž neurčitost tohoto obsahu nelze odstranit a překlénout ani za použití výkladových pravidel. (srov. Švestka, J., in Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1–459. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 314). Obdobně se vyjádřil i Nejvyšší soud České republiky ve svém rozsudku ze dne 20. 11. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4271/2007, podle kterého „projev je neurčitý, je-li nejasný jeho obsah, to jest, když se jednajícímu nepodařilo obsah vůle jednoznačným způsobem stanovit, ať již z důvodu, že zde taková vůle zcela absentovala, nebo proto, že projevená vůle nebyla ve smyslu shora popsánoho

určitě vyjádřena. Závěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevít (§ 35 odst. 1 obč. zák.). Ve smyslu občanského zákoníku je tedy třeba právní úkon považovat za určitý a srozumitelný, jestliže je z něho patrné, kdo tento právní úkon činí a co je jeho předmětem, přičemž tento předmět musí být vymezen tak, aby nemohlo dojít k záměně za věci obdobného druhu. Pokud ta která esenciální náležitost právního úkonu (např. z hlediska jeho určitosti) absentuje, nemůže takto učiněný úkon vyvolat sledovaný vznik, (obsahovou) změnu či zánik příslušného právního vztahu. K závěru o neurčitosti právního úkonu však lze dospět až poté, kdy pochybnosti o jeho určitosti nelze odstranit ani jeho výkladem. Pakliže je obsah právního úkonu zaznamenán písemně, určitost projevu vůle je dána obsahem listiny, na níž je zaznamenán (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. ledna 2009, sp. zn. 30 Cdo 1300/2008, in www.nsoud.cz)“.

Podle § 35 odst. 2 občanského zákoníku je třeba právní úkony vyjádřené slovy „vykládat nejenom podle jejich jazykového vyjádření, ale zejména též podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, není-li tato vůle v rozporu s jazykovým projevem“. Toto základní výkladové pravidlo, je dále pro potřeby obchodních závazkových vztahů, tedy i Smlouvy o úvěru, modifikováno v § 266 obchodního zákoníku, který jasně vymezuje, jakým způsobem se má projev vůle jednajícího a osoby, které byl projev vůle určen, vykládat.

Projev vůle se podle § 266 odst. 1 obchodního zákoníku „vykládá podle úmyslu jednající osoby, jestliže tento úmysl byl straně, které je projev vůle určen, znám nebo jí musel být znám“.

Shodný názor týkající se ustanovení § 266 obchodního zákoníku ostatně zastává i odborná veřejnost, podle které „[z] projevu vůle tedy musí nepochybně vyplývat, že jde o dosažení určitého právního účinku podle obsahu úkonu, a musí tedy být zřejmé, k jakému cíli věcně projevená vůle směřuje. To však nezahrnuje požadavek na vyčerpání všech podrobností, na absolutní přesnost uvedení podrobností. Proto i úkon, který je natolik určitý, aby byl platný, je někdy ještě třeba vyložit. Pro obchodní vztahy je obecné pravidlo obsažené v občanském zákoníku rozvedeno podrobněji a doplněno podle potřeb obchodních vztahů.“ (viz Tomsa in Štenglová, Plíva, Tomsa a kolektiv, Obchodní zákoník, komentář 13. vydání 2010, nakladatelství C. H. Beck, str. 910 - 911).

Finanční arbitr tedy nejprve v souladu s § 35 odst. 2 občanského zákoníku podrobil jazykovému, resp. sémantickému zkoumání slovní spojení „Poplatek za zpracování úvěru“.

Pod pojmem „poplatek“ si lze v běžném životě představit určitou dávku, zpravidla vyjádřenou v penězích, která se platí druhé osobě za určité zboží nebo služby. Slovní spojení „zpracování úvěru“ odpovídá v posuzovaném případě činnosti nebo souboru administrativních úkolů, jejímž cílem je zjištění a utřídění rozhodných informací za účelem dosažení konkrétního cíle, tj. v tomto případě uzavření Smlouvy o úvěru a následné poskytnutí účelově vázaného úvěru. Takovou administrativní činností může být např. pomoc při podání žádosti o úvěr, vyhotovení úvěrové smlouvy, zjištění nezbytných informací, vysvětlení odborných pojmů nebo zajištění potřebných dokumentů. Zkoumané slovní spojení tedy obsahuje závazek za úplaty vykonat určitou administrativní činnost za účelem uzavření Smlouvy o úvěru a poskytnutí účelově vázaného úvěru, přičemž tuto činnost nutně nemusí vykonat pouze věřitel, ale i např. zprostředkovatel, který je oprávněn jednat jménem věřitele.

V souladu s § 266 odst. 1 obchodního zákoníku se tak finanční arbitr dále zabýval otázkou, zda lze z ujednání o Poplatku za zpracování úvěru ve Smlouvě o úvěru, resp. z celé smluvní dokumentace nebo z jiných předložených podkladů a tvrzení stran sporu zjistit úmysl Instituce, jakou činnost se na základě tohoto ujednání zavázala za úplatu vykonat a dále zda byl tento

úmysl Navrhovatelí znám nebo musel být znám. Z článku 3 odst. 5 Všeobecných smluvních podmínek vyplývá, že Navrhovatel je povinen uhradit Poplatek za zpracování úvěru „jako úhradu za zpracování úvěru“.

Při posuzování určitosti ujednání o Poplatku za zpracování úvěru nemůže finanční arbitr přehlédnout závěry Ústavního soudu v nálezu ze dne 10. 4. 2014, sp. zn. III. ÚS 3725/13 (dále jen „Nález“), ve kterém Ústavní soud rozhodoval o ústavní stížnosti týkající se zásahu do ústavně zaručených práv a svobod, kterou podala fyzická osoba v návaznosti na zamítavé rozhodnutí obecného soudu na určení neplatnosti ujednání o poplatku za správu úvěru, a dále závěry občanskoprávního a obchodněprávního kolegia Nejvyššího soudu ve sjednocujícím stanovisku sp. zn. Cpjn 203/2013 ze dne 23. 4. 2014 (dále jen „Stanovisko“), ve kterém se Nejvyšší soud vyjadřoval k posuzování určitosti a přiměřenosti poplatku za správu úvěru a které Nejvyšší soud vydal mimo jiné též v návaznosti na nález Ústavního soudu.

Ústavní soud v Nálezu nad rámec posuzované věci vyjádřil své přesvědčení, že sjednání poplatků za správu úvěru (případně jakýchkoli dalších poplatků) vedle úroku je přípustné a tyto poplatky nemusí být na újmu žádného z účastníků smluvního vztahu, neboť se jedná o jednu ze složek dohodnuté ceny plnění. Ústavní soud současně potvrdil, že pojem „poplatek za správu úvěru“ může být obecně vymezen bez taxativního vymezení jednotlivých služeb, které obsahuje, vzhledem k tomu, že se jedná o paušální poplatek.

Nejvyšší soud ve Stanovisku uvedl, že „[u]jednání o poplatku za správu úvěru ve smlouvě o úvěru není neurčité jen proto, že neobsahuje úplný výčet činností, za něž je poplatek sjednán“. Podle bodu 9 Stanoviska „[p]ožadavek určitosti konkrétního smluvního ujednání nelze posuzovat izolovaně, nýbrž v kontextu celé smlouvy“, přičemž bod 10 k tomu dále uvádí, že „[s]kutečnost, zda a jaké plnění úvěrový věřitel poskytl úvěrovému dlužníku v rámci správy úvěru, je pro posouzení určitosti ujednání o poplatku za správu úvěru nerozhodná. Následné chování stran (§ 266 odst. 3 obch. zák.) může být významné při výkladu použitého výrazu, nemůže však obsah právního úkonu nijak doplňovat, omezovat či jinak měnit“. Bod 12 Stanoviska dále doplňuje, že „[v]yložitelnost výrazu „správa úvěru“ a paušální charakter poplatku za správu úvěru nevyžadují pro naplnění požadavku určitosti právního úkonu taxativní výčet činností (úkonů, služeb, protiplnění), za něž je poplatek sjednán“. Z bodu 21 Stanoviska současně vyplývá, že je „pro posouzení poplatku za správu úvěru jako části ceny plnění nerozhodné, zda předmětný poplatek kryje též náklady na vnitřní činnost úvěrového věřitele, zda úvěrový věřitel poskytl úvěrovému dlužníku konkrétní protiplnění, nebo zda správu úvěru vykonává převážně ve svém zájmu“.

Ačkoliv Nejvyšší soud ve Stanovisku posuzoval poplatek za správu úvěru, který zahrnuje úhradu za jiné služby než poplatek v tomto sporu, jedná se o závazek stejného charakteru, tj. vedlejší ujednání paušální povahy zahrnující úhradu nákladů za soubor činností, které je součástí celkové ceny plnění a jehož uhrazení je třeba k poskytnutí úvěru. Závěry Nejvyššího soudu ohledně posuzování určitosti poplatku za správu úvěru jsou tedy v tomto smyslu přiměřeně aplikovatelné i na ujednání o Poplatku za zpracování úvěru.

Na smluvní ujednání o Poplatku za zpracování úvěru je proto třeba nahlížet jako na vedlejší ujednání, které slouží k úhradě nákladů, které nejsou kryty pravidelnými splátkami, neboť tyto splátky slouží k úhradě jistiny a úroků jako ceny za poskytnutí finančních prostředků. Poplatek za zpracování úvěru je součástí vícesložkové ceny plnění, která odpovídá balíčku plnění poskytnutého věřitelem a kterou bylo nezbytně třeba uhradit, aby mohlo dojít k uzavření Smlouvy o úvěru a poskytnutí účelově vázaného úvěru.

S ohledem na shora uvedené finanční arbitr shrnuje, že neuvedení taxativního výčtu služeb zahrnutých do Poplatku za zpracování úvěru tak nezpůsobuje neurčitost ujednání o tomto poplatku, pro posouzení ujednání o Poplatku za zpracování úvěru není rozhodné, zda a jaké služby Instituce poskytla Navrhovateli v rámci zpracování úvěru a v neposlední řadě, že určitost ujednání o tomto poplatku je třeba zkoumat v rámci kontextu celé smlouvy, nikoliv izolovaně.

Finanční arbitr je toho názoru, že již ze samotného vymezení sporného poplatku ve Smlouvě o úvěru, resp. jeho názvu „Poplatek za zpracování úvěru“ lze s přihlédnutím k článku 3 odst. 5 Všeobecných smluvních podmínek ve smyslu § 266 odst. 1 obchodního zákoníku jednoznačně určit, že úmyslem Instituce, který navenek projevila ve Smlouvě o úvěru, bylo krytí nákladů, které Instituci vznikly v souvislosti se zpracováním úvěru, a to za účelem uzavření Smlouvy o úvěru a poskytnutí účelově vázaného úvěru.

Vzhledem k tomu, že tuto svojí vůli Instituce transparentně uvedla ve Smlouvě o úvěru, kterou Navrhovatel vlastnoručně podepsal, lze současně dospět k i závěru, že úmysl Instituce, krýt tímto poplatkem náklady na činnost spojenou se zpracováním úvěru, byl Navrhovateli při uzavření Smlouvy o úvěru znám nebo minimálně musel být znám. O správnosti tohoto závěru svědčí i samotné vyjádření Navrhovatele, který v návrhu na zahájení řízení ze dne 19. 7. 2014, evid. č. FA/5635/2014, uvedl, že „*byl seznámen s povinností uhradit úplatu za činnost spočívající ve zpracování úvěru, nikoliv za činnost spočívající ve zprostředkování*“. Z tvrzení Navrhovatele tak vyplývá, že si byl při uzavření Smlouvy o úvěru vědom povinnosti uhradit Poplatek za zpracování úvěru, resp. úplatu za činnost Instituce spočívající ve zpracování úvěru.

Ve světle výše uvedeného Stanoviska a Nálezu je současně finanční arbitr toho názoru, že pro posouzení určitosti ujednání o Poplatku za zpracování úvěru není třeba blíže zkoumat, jaké konkrétní činnosti se na základě tohoto poplatku Instituce zavázala vykonat, resp. zda tyto činnosti skutečně vykonala. Bez významu je proto tvrzení Navrhovatele, že obsahem tohoto poplatku je nikoliv činnost spočívající ve zpracování úvěru, ale krytí nákladů na uhrazení provize pro Zprostředkovatele, když tato skutečnost nemůže mít na posouzení Poplatku za zpracování úvěru z hlediska jeho určitosti žádný vliv. Obsahem tohoto poplatku může být jakákoliv činnost, kterou je nezbytně třeba provést pro uzavření Smlouvy o úvěru, přičemž není vyloučeno, že tuto činnost pro věřitele provede třetí osoba např. zprostředkovatel, a Instituce mu ve formě provize následně náklady spojené s touto činností zpětně proplatí.

Finanční arbitr uzavírá, že ujednání o Poplatku za zpracování úvěru je z hlediska projevené vůle smluvních stran dostatečně určité, když ze samotného smluvního ujednání o Poplatku za zpracování je nepochybné, kdo tento právní úkon činí a co je jeho předmětem, tj. náhrada nákladů, které Instituci vznikly v souvislosti s činností spočívající ve zpracování úvěru, která byla nezbytná k uzavření Smlouvy o úvěru a poskytnutí účelově vázaného úvěru, oproti závazku Navrhovatele za tuto činnost uhradit Instituci úplatu. Finanční arbitr tedy posoudil ujednání o Poplatku za zpracování úvěru za určité ve smyslu § 37 odst. 1 občanského zákoníku.

Nad to, finanční arbitr na základě vyjádření Instituce ze dne 12. 8. 2014, evid. č. FA/6332/2014, ve kterém Instituce uvedla, že Poplatek za zpracování úvěru je částka pokrývající náklady na zpracování úvěru, přičemž se jedná o náklady na činnosti nezbytné k uzavření Smlouvy o úvěru a poskytnutí účelově vázaného úvěru, jako např. pomoc při podání žádosti o úvěr, vyhotovení Smlouvy o úvěru, zjištění nezbytných informací o Navrhovateli a předmětu koupě, vysvětlení odborných pojmů nebo zajištění potřebných dokumentů, a činnost spočívající v před-smluvním jednání s Navrhovatelem, které zahrnovalo řadu úkonů, jejichž cílem bylo zjištění a utřídění rozhodných informací o Navrhovateli a předmětu koupě, a dále na základě Instituci předložených podkladů, a to zejména Průvodního listu ze dne 8. 10. 2007 obsahujícím výčet jednotlivých kontrol, které Instituce měla provést před uzavřením Smlouvy o úvěru s poznámkou

„splněno“, „v pořádku“, „nesplněno“ nebo „nezjištěno“, dále formuláře vypracovaného pro potřeby Instituce jejím zaměstnancem Simonou Sýkorovou, který obsahuje podrobné shrnutí informací o Navrhovateli, jeho zaměstnavateli, Zprostředkovateli, předmětu koupě a základních parametrech Smlouvy o úvěru, dále z přeloženého výpisu z katastru nemovitostí, fakturačního dokladu ze dne 30. 8. 2007 jako nabývacího titulu Zprostředkovatele k předmětu koupě, vyúčtování Navrhovatele za telekomunikační služby, vodné a plyn, má za prokázané, že Instituce si prostřednictvím tohoto poplatku hradila náklady na činnost, kterou lze s přihlédnutím na provedený jazykový a sémantický výklad ujednání o Poplatku za zpracování úvěru, podřadit pod činnost spočívající ve zpracování úvěru.

Za neodůvodněnou považuje finanční arbitr námitku Navrhovatele, že se v důsledku naúčtovaného Poplatku za zpracování úvěru zvýšil jím požadovaný úvěr, celková výše úroků i úroková sazba. Smlouva o úvěru transparentně obsahuje údaj o výši poskytnutého úvěru (130.000 Kč), jehož výše se závazkem Navrhovatele uhradit Poplatek za zpracování úvěru nikterak nezměnila. Ujednání o Poplatku za zpracování úvěru představuje vedlejší závazek, který se Navrhovatel v souvislosti s uzavřením Smlouvy o úvěru a poskytnutím účelově vázaného úvěru zavázal uhradit. Rovněž úroková sazba ve výši 13 % uvedená ve Smlouvě o úvěru odpovídá celkové výši úroků z poskytnutého úvěru ve výši 47.487,80 Kč, které se Navrhovatel společně s jistinou zavázal Instituci v pravidelných měsíčních splátkách vrátit (tj. 60 splátek ve výši 2.958,13 Kč, celkem 177.487,8 Kč – poskytnutá jistina ve výši 130.000,- Kč). Skutečnost, že se smluvní strany ve Smlouvě o úvěru dohodly na postupném a nikoliv jednorázovém uhrazení Poplatku za zpracování úvěru, nemá na celkovou výši úroků zaplacených Navrhovatelem ani na výši úrokové sazby žádný vliv, když úroková sazba závazek Navrhovatele uhradit tento poplatek nikterak nezohledňuje.

Nad to informaci o celkové ceně, tj. úrocích i Poplatku za zpracování úvěru, měl Navrhovatel k dispozici prostřednictvím hodnoty RPSN, ze které je s ohledem na její výši jasně patrné, že Navrhovatel kromě úroků z úvěru hradí i cenu dalších služeb. Z provedeného kontrolního výpočtu finanční arbitr zjistil, že výše RPSN činí 19,7 % a odpovídá tudíž výši RPSN uvedené ve Smlouvě o úvěru.

9 K výroku nálezů

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů dospěl k závěru, že ujednání o Poplatku za zpracování úvěru je ve smyslu § 37 odst. 1 občanského zákoníku určité, a tudíž mezi stranami sporu ve Smlouvě o úvěru platně sjednané.

Finanční arbitr na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í :

Účastník řízení může proti tomuto nálezu podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi podat do 15 dnů od jeho doručení tomuto účastníku řízení písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi, přičemž platí, že včas podané námitky mají odkladný účinek.

V Praze dne 29. 7. 2015

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr